

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Appendix, continens modum legendi, & scribendi Citationes Utriusque
Juris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

APPENDIX

Continens modum legendi, & scribendi
Citationes utriusque Juris,

§. I.

DE JURE CANONICO.

COrpus totius Juris Canonici plures, ac universim sex continet partes. I. *Decretum Gratiani*, sic dictum, quod à Gratiano Monacho S. Felicis, Ordinis S. Benedicti (ut notatur in Monitione ad Lectorem, Decreto præfixâ) ex diversis Summorum Pontificum, tum Sanctorum Patrum, atque Conciliorum dictis, decenti ordine in unum volumen, circa annum Domini 1151. sic compilatum.

II. *Decretales Gregorij PP. IX.* sic dictas, quia Gregorius Papa Nonus varias Constitutiones, seu Decretales Epistolas suorum Prædecessorum, per S. Raymundum de Pennafort, Ord. FF. Prædicatorum) cujus Festum nunc celebratur die 13. Januarij) in unum volumen colligendas curavit, quibus idem Pontifex multas Constitutiones suas, ac Decretales Epistolas adjecit. III. In Corpore Juris Canonici continetur *Liber Sextus Decretalium*, sic dictus, quod ipsa autoritate Bonifacij Papæ VIII. compilatus, alijs quinque Decretalium Gregorij Noni Libris sic annexus, ac respectu eorum Sexti Decretalium Libri locum occupet, quamvis & ipse in quinque libros sic divisus. IV. *Clementina*: intellige, *Constitutiones*) sic dictæ, quod à Clemente V. sint editæ. V. *extravagantes* (intellige, *Constitutiones*) *Joannis XXII.* sic dictæ, quia *extravagantur*, seu vagantur extra sex Libros Decretalium; ob quam rationem etiam *Clementina* quandoque dicuntur *Extravagantes*. Additur autem, *Joannis XXII.* eò quod sint editæ à Joanne Papa XXII. simulque ad differentiam aliarum Extravagantium.

Sextum, ac ultimum locum in Jure Canonico, obtinent *Extravagantes Communes*: sic dictæ, quod à diversis Romanis Pontificibus post *Sextum* emanaverint. Ex his

Decretum Gratiani (quod in plerisque vetustis exemplaribus *Concordia Discordantium Canonum* inscribitur) in tres dividitur partes,

Partes Juris Canonici sunt, Decretum Gratiani, & unde sic dictum?

Decretales Gregorij IX.

Liber Sextus Decretalium.

Clementina. Extravagantes Joannis XXII. &

Extravagantes Communes.

Decretum Gratiani habet tres partes.

tes, quarum quælibet habet diversam rationem citandi suos textus. Prima pars continet centum & unam *Distinctiones*: & textus in hac prima Decreti parte contenti, citantur ponendo numerum *Distinctionis*, & initium Canonis, sive (ut alij loquuntur) Capituli. v. g. taliter: *dist. 16. Placuit. Lege: Ut habetur Distinctione decima sexta. Canone, qui incipit, Placuit.* Vel brevius, cæteris subintellectis: *Distinctione decima sexta. Canone, Placuit.* Aut sic: *c. Indicatum. dist. 89. Lege: canone, Indicatum. distinctione 89.*

Alteram partem Decreti continet triginta sex *Causas*, quarum ferme quælibet plures continet *Quæstiones*, & quælibet *Quæstio* plures *Canones*. Modus citandi textus, in hac secunda Decreti parte contentos, talis est, ut exprimatur numerus *Causæ* sine ullo addito (nonnulli Recentiores addunt *ly caus. majoris claritatis gratiâ*) deinde numerus *Quæstionis*, & tandem initium Canonis (nisi talis textus habeatur in *Tractatu de Pœnitentia*) taliter: *9. q. 3. Conquestus est. Lege: Ut habetur causa nona. questione Tertia. Canone, qui incipit, Conquestus est.* Aut sic, & quidem melius, ac magis usitate: *c. Si homicidium. 23. quest. 5. Lege: Canone, Si homicidium. Causa vigesima materia. Quæstione quinta.*

Additur notanter, nisi talis textus habeatur in *Tractatu de Pœnitentia*. Siquidem *Causâ* trigessimâ terciâ, *Quæstione* terciâ, inseritur *Tractatus de Pœnitentia*, qui continet in se septem *Distinctiones*, quæ postmodum dividuntur per *Canones*. Porro textus in hoc *Tractatu de Pœnitentia* contenti solent sic citari, ut omisso numero *Causæ* trigessimæ terciæ, ponatur numerus *Distinctionis de Pœnitentia* (& nota, semper addi *ly, De pœnit. ad differentiam primæ & terciæ partis Decreti*, quarum quælibet etiam constat *Distinctionibus*.) Deinde addatur initium Canonis, vel saltem numerus ipsius, taliter: *de pœnit. d. 3. In tantum. Lege, ut habetur de pœnitentia. Distinctione tertia. Canone, qui incipit, In tantum.* Vel sic: *de pœnit. dist. 3. can. 33. Lege: de pœnitentia, Distinctione tertia. Canone trigessimotercio.*

Tertia pars Decreti intitulatur *De Consecratione*: & dividitur in quinque *Distinctiones*, & hæc rursus in *Canones*. Modus citandi textus in ipsa contentos talis est, ut primò ponatur *ly, de consec. ad differentiam primæ & secundæ partis Decreti*: deinde ponatur numerus *Distinctionis*, & tandem initium Canonis. Exemplum sic: *de cons. dist. 1. Nocte sancta. Lege: De consecratione. Distinctione prima, Canone, cujus initium est, Nocte sancta.* Vel sic: *c. Solet etiam.*

H h h h h h

de

de conf. dist. 4. Lege : *Canone, Solet etiam, de consecratione, Distinctione, quarta.* Sive enim prius ponatur initium Canonis, & postea primum numerus Distinctionis, sive e contra, nihil refert.

Quinque
Libri De-
cretalium,
& quomo-
do citen-
tur ?

Decretales Gregorij Papa Noni continent quinque Libros, qui dividuntur ulterius in Titulos, Tituli verò in Capitula. Modus citandi textus in ijs repertos talis est, ut primò ponatur initium Capituli, deinde Titulus, hoc modo : *c. Damnamus, De Summa Trinitate, Lege : cap. quod incipit : Damnamus, titulo. De Summa Trinitate.* Quandoque primo loco ponitur Titulus, & postea initium Capituli, sed est idem. v. g. *de sent. excom. Nuper. Lege : Titulo, De Sententia excommunicationis, capitulo. Nuper.* Sed prior citandi modus defectò magis est usitatus. Quandoque etiam præter inscriptionem Tituli, ac initium Capituli, solet apponi ly *extra*, aut ly, *X*, v. g. *taliter : prout habetur extra. de restit. spoliat. Cum venissent.* Vel sic : *o. Publicato. X. de electione.* Sed idem est, ac prius : nam sive apponatur ly *extra*, aut signum *X*. (quod interdum apponitur ad significandum, huiusmodi textus haberi *Extra*, id est, *Extra Decretum Gratiani*) sive non apponatur, ac fiat citatio solius Tituli, atque initij Capituli, & nulla alia particula addatur, signum erit, textum illum haberi in quinque Libris Decretalium. Unde ex citationibus supra allegatis, prior sic erit legenda : *prout habetur extra (subintellige, Extra Decretum Gratiani) Tit. De restitutione spoliatorum, capitulo. Cum venissent.* Altera verò sic legitur : *capit. Publicato, extra. Titulo. De electione.*

Sextus De-
cretalium,
& Clemen-
tinæ, ac
quomodo
dividuntur,
& citentur ?

Sextus Liber Decretalium dividitur in quinque Libros partiales (ac idem dic *De Clementinis*, quæ itidem in quinque Libros dividuntur) Libri verò subdividuntur in Titulos, & Tituli in Capitula. Citantur autem tum *Textus Decretalium*, tum *Clementina Constitutiones*, nullâ factâ mentione Libri, per Titulos ac initia Capitulorum, eo modo, quo quinque Libri Decretalium : hoc solum cum discrimine, quòd in citatione Sexti Decretalium addatur ly *in o.* taliter v. g. *Cum quis, de sepult. in o.* Vel sic : *c. Cum quidam, de except. lib. o.* Lege sic : *cap. Cum quis, Titulo. de Sepulturis, in o.* Item : *capit. Cum quidam, Tit. de Exceptionibus, libro sexto Decretalium.* In citatione verò *Clementinarum* apponitur ly, *in Clem.* vel absolutè ly, *Clem.* v. g. hoc modo : *o. Sicut, de Appellat. in Clem.* Lege : *cap. quod incipit, Sicut, Titulo, de Appellationibus, in Clementinis.* Vel sic : *c. Plures, Clem. de iure patr. Lege . cap. Plures, in Clement. Tit. de Jure patronatus.* Communius verò, simulque brevius, absolutè ponitur ly, *Clem.*
unà

unà cum initio, vel numero Capituli, & citatione Tituli: v. g. taliter: *Clem. un. de Rerum permutat.* vel *Clem. Quamvis rigor. de Appellat.* Lege: *ut habetur in Clementina unica* (sic dicitur, quia Titulus ille habet unicum Capitulum) *Titulo, de Rerum permutatione.* Vel: *in Clementina, qua incipit, Quamvis rigor. Titulo, de Appellationibus.* Interdum etiam simpliciter ponitur ly, *Clem.* unà cum initio Capituli, sine mentione Tituli; quod præcipue fit, quando illud Capitulum est notius, v. g. taliter: *Clem. Exivi.* Lege: *ut habetur in Clementina, qua incipit: Exivi.* Imò cum Constitutiones Clementis V. quandoque appellentur *Extravagantes*, eò quòd existant, & quasi videntur extra sex Libros Decretalium, solent ipsæ nonnunquam citari admodum aliarum *Extravagantium*, taliter: Ita *Clemens V. in Extravag. Exivi.* Lege: *Ita Clemens V. in Extravaganti qua incipit: Exivi.*

Extravagantes Joannis XXII. continent viginti Constitutiones, seu Epistolas Decretales, in quatuordecim Titulos distributas: & solent citari ponendo Papæ, nempe *Joannis XXII.* ad differentiam *Extravagantium Communium*, & citando initium Constitutionis, unà cum addito ly, *Extravag.* vel, *Extrav.* Taliter v. g. *ut inquit Joan. 22. Extrav. Quia quorundam.* Lege: *Ut inquit Joannes XXII. in Extravaganti, qua incipit: Quia quorundam.* Vel sic: *Extravag. Execrabilis. Joan. 22.* Lege: *in Extravaganti Joannis XXII. qua incipit: Execrabilis.*

Extravagantes Joannis XXII. quæ, & quomodo citentur?

Extravagantes Communes dividuntur in quinque Libros, Libri in Titulos, Tituli in Capitula, quorum singula novam, & distinctam continent Constitutionem, vel Constitutiones, seu *Extravagantes.* Textus ex hisce *Extravagantibus Communibus* citantur eo modo, quo textus Decretalium: videlicet faciendo citationem Tituli, & ponendo initium Capituli, seu *Extravagantis*, addendo tamen ly, *Extravag.* vel *Extravag.* taliter: *Extravag. Unigenitus. de Penit. & remiss.* Lege: *in Extravaganti, qua incipit: Unigenitus. Titulo, de Penitentibus & remissionibus.*

Extravagantes Communes, earumque citatio.

Fatendum tamen, hæctenus explicatos modos citandi *Jus Canonicum* quandoque nonnihil immutari; ita tamen id accidit, ut ex dictis facile possint ejusmodi citationes intelligi.

Diſtincti modi citandi quosodoque variantur.

Hhhhhh 3

S. II.

S. II.

DE JURE CIVILI.

Corpus Ju-
ris Civilis,
quas partes
habeat ?

Totum Corpus Juris Civilis plures in se continet partes, videlicet *Digestum* seu *Pandectas*, *Codicem*, & *Institutiones* Justiniani: quibus accesserunt *Authentica*, seu *Novellae* Constitutiones; nec non & *Libri Feudorum*. Nam de Legibus Longobardorum, ac Imperatoris Constitutionibus, & nonnullis alijs, quorum notitia est minus necessaria, non est opus hic aliquid dicere; cum eorum citatio vix occurrat. Circa quod

Signa ge-
neralia ci-
tationum
usitatarum.

Notandum I. Quod praefatae Juris Civilis partes propria habeant signa distinctiva, suis citationibus apponi solita. Et quidem duplex ff. (aliqui utuntur Graeco π. vel littera D.) significat *Digestum*, seu *Libros Pandectarum*. Deinde majuscula littera C. *Codicem*: & ly *Instit.* denotat *Institutiones*. Rursus ly *Auth.* seu *Authent.* significat *Authenticas*: & ly *Novell.* *Novellas* (subintellige, *Constitutiones*) Ac tandem ly *Feud.* *Libros Feudorum*. Porro *L.* vel *l.* significat *Legem. tit.* *Ticulum.* §. *Paragraphum.* s. *supra.* r. *infra.* Et ly, *cod.* idem est, ac *eadem Titulo*, hoc est, proxime citato.

Divisio ge-
neralis par-
tium Juris
Civilis,

Notandum II. Quod, sicut pleraeque partes Juris Canonici dividuntur in *Libros*, *Libri* in *Titulos*, & *Tituli* in *Capitula*: ita & pleraeque partes Juris Civilis dividantur in *Libros*, *Libri* in *Titulos*, *Tituli* vero non in *Capitula*, sed in *Leges*, ac postmodum nonnullae *Leges* in *Paragraphos*. Unde in citandis textibus Juris Civilis idem ferme servatur modus citandi, qui in *Decretalibus*: excepto, quod loco *Capituli* ponatur *initium Legis* (addito quandoque, si *Lex* est longior, *initio Paragraphi*, aut ejusdem numero) & simul addatur proprium signum distinctivum; videlicet ly ff. (vel Graecum π. aut D.) ad denotandum *Digestum*: vel ly C. ad indicandum *Codicem*: aut ly *Instit.* vel *Inst.* ad insinuandas *Institutiones Justiniani*: sive ly *Auth.* *Novell.* *Feud.* ad ostendendum, ejusmodi textum haberi in *Authenticis*, seu *Novellis Constitutionibus*, aut *Libris Feudorum*.

Digestum,
estque
partes.

Digestum, quod alio nomine appellatur *Pandecta*, seu *Libri Pandectarum*, continet in se quinquaginta *Libros*, qui omnes dividi solent in tres *Tomos*. Primus appellatur *Digestum vetus*, &
conti-

continet priores viginti quatuor Libros. Secundus dicitur *Infortiatum*, & continet sequentes quatuordecim Libros usque ad trigessimum octavum inclusivè. Tertius tandem, ac ultimus Tomus, vocatur *Digestum novum*, & continet reliquos duodecim Libros: quamvis recentiores quædam Editiones non amplius observent hanc divisionem, sed eorum Digestum in unicum Tomum contringant; quod tamen nihil refert. Porro Libri isti Pandectarum ulterius dividuntur in Titulos, Tituli in Leges, & Leges nonnunquam in Paragraphos. Et textus ex ijs sic citari solent, ut primò ponatur Lex (id est, initium, aut saltem numerus ipsius) deinde, si Lex forsitan longior est, addatur Paragraphus; postea duplex ff. (vel saltem Græcum π. aut littera D.) & tandem scribatur Titulus, v. g. taliter: *l. Si quis vi. §. differentia. ff. de Acquir. possess. Lege: ut habetur Lege, qua incipit, Si quis vi. Paragrapho, qui incipit, Differentia, in digestis, Titulo, de Acquirenda possessione.* Solet non rarò, ac præsertim à Glossa, primo loco poni ly ff. deinde subjungi Titulus, & tandem initium Legis v. g. taliter: *ff. de procurat. l. mutus.* Id est: *in Digestis, Titulo, de Procuratoribus. l. Mutus.* Sed prior modus citandi defactò est usitator.

Codex Justiniani habet Libros duodecim, qui postmodum dividuntur in Titulos, Tituli in Leges, & Leges longiores in Paragraphos. In primis novem Codicis Libris (qui simul conjungi, & conpingi solent) est eadem citationum scribendarum, & legendarum ratio, quæ in Digestis, nisi quòd loco duplicis ff. pro signo distinctivo ponatur C. majusculum v. g. taliter: *l. In testamento. C. de testam. Id est: Lege, qua incipit: In testamento. Codicis. Titulo, de Testamentis. Vel sic: l. un. §. ex hoc. C. de Rei uxor: act.* Id est: *Lege unica. Paragrapho. Ex hoc, in Codice, Titulo, De Rei uxoria actione.* Ubi ly, *l. un.* ideò ponitur, quia citatus Titulus non nisi unicam Legem habet. Aliud exemplum sit hoc: *de fidejuss. C. l. fin.* Id est: *titulo, de Fidejussoribus, in Codice, Lege finali* Quæ Lex ideò sic dicitur, quia est Lex finalis, sive ultima citati Tituli; siquidem ly *fin.* significat Legem, seu Capitulum ultimum, sive finale cujusdam Tituli. Multi tamen ly *fin.* applicant Paragraphis tantum; atque Capitulum, seu Legem ultimam Titulorum, denotant per ly, *cap. ult.* aut *l. ult.* sed parum refert.

Porro in tribus postremis Libris Codicis, videlicet decimo, undecimo, & duodecimo, qui separatim à prioribus novem Libris

H h h h h h 3

bris

mis Libris
Codicis?

Novellæ,
sen Authen-
ticæ Consti-
tiones, quo-
modo citan-
tur, &
titentur?

bris collocantur, & exprimitur etiam numerus Libri v. g. *l. omnes profugi. C. de agricolis. lib. 11.* Id est: *Lege, Omnes profugi, in Codice, libro undecimo, Titulo, de Agricolis.* Quod si numerus Libri non addatur, quærenda erit citatio in prioribus novem Libris Codicis.

Novellæ (subintellige, *Constitutiones*; ac alio nomine *Authenticæ* dicuntur) constant novem Authenticis Collationibus, quibus recens decima est adjecta: ex ijs quælibet Collatio in plures Titulos, seu Novellas dividitur; ex Novellis verò quædam subdividuntur in plura Capitula. In earum citationibus hæc tenetur ratio, ut primò scribatur initium Capituli (si tamen aliquid habet) deinde numerus Novellæ, tum Titulus ejus, & tandem numerus Collationis. v. g. taliter: *c. Sed tamen, Novell. 129. de samar. col. 9.* Lege sic: *capite, quod incipit, sed tamen. Novella 129. titulo. De Samaritis. Collatione nona.* Interdum verò pro Novella scribitur Authentica; & fit citatio ponendo Titulum, vel potius Rubricam ejus, & initium Paragraphi v. g. *auth. Ut facta novæ constit. §. Sancimus.* Lege: *In Authentica, cujus titulus est, Ut facta novæ constitutiones &c. Paragrapho, qui incipit, Sancimus; & tunc in Indice Libri Authenticorum est quærendum ly, Ut facta novæ constitutiones &c.* sicque allata citatio facilè invenietur; nam quando Authentica quædam citatur ex Codice, semper apponitur C. ma. jus.

Quid de Li-
bris Feu-
dorum?

Libri Feudorum (qui alio nomine *Consuetudines Feudorum* appellantur) sunt duo partiales Libri, qui dividuntur in Titulos, & Tituli in Paragraphos. In Feudorum citationibus, ponitur primò signum proprium *Feud.* sive *ly*, in *lib. Feud.* postea Titulus, & tandem Paragraphus, v. g. in *lib. Feud. de prob. feud. alien. per Frid. §. calidis insuper.* Lege: in *Libris Feudorum, Titulo, de prohibita Feudi alienatione per Fridericum, Paragrapho, qui incipit: Calidis insuper.* Interdum Paragraphus ponitur primo loco: v. g. *§. calidis insuper. Feud. de prohib. Feud. alien. per Frid.* Lege, ut supra.

Institutio-
nes, qua-
ratione ci-
tantur?

Institutiones tandem (intellige. *Justiniani*) dividuntur in quatuor Libros, Libri in Titulos, & Tituli in Paragraphos; non autem in Capitula, vel Leges. Solent autem Institutiones citari nullâ factâ mentione libri, taliter: ut primò ponatur initium Paragraphi, in quo textus citandus reperitur; deinde addatur signum distinctivum, *Inst.* & postmodum subiungatur Titulus, in quo Paragraphus ille continetur. v. g. sic: *§. Fera. inst. de rer. divis. Legatur sic: Paragrapho, qui incipit, Fera. in Institutionibus, Titulo, de Rerum divisione.*

CORO

COROLLARIUM

Ad discernendas, ac reperiendas Citationes utriusque Juris.

EX haftenus dictis colligitur Regula generalis, qua possint discerni citationes Juris Civilis à citationibus Textuum Juris Canonici. Siquidem in citationibus Juris Civilis semper exprimitur Volumen, seu pars illius per aliquod signum peculiare, ac distinctivum à cæteris omnibus: nimirum *Codex* per majus *C. Digestum* per duplex *ff.* vel Græcum *π.* aut saltem per litteram majoris *D. Novella*, seu *Authentica* Constitutiones, per *ly Novell.* vel *ly Auth.* Libri *Fendorum* per *ly Feud.* Ac tandem *Institutiones* per *ly Instit.* five *Instit.* Unde quotiescunque unum ex supra dictis signis citationi appositum reperitur, indicium certum est, dictam citationem desumi ex Jure Civili, non autem ex Canonico; utpote cum nullum tale signum apponatur citationibus Juris Canonici: ex quam autem parte Juris Civilis ea citatio sit desumpta proprium cujuslibet signum demonstrabit.

Porro quomodo citationes partium Juris Canonici ab invicem sint dignoscendæ, liquet ex supra dictis. Nam ubicunque apponitur *ly, dist.* vel *ly, quest.* aut *q.* signum est, eam citationem desum. ex Decreto Gratiani; utpote cum solum Decretum habeat Distinctiones, & Quæstiones: aliæ quippe partes omnes Juris Canonici habent Titulos. Ubicunque autem apponitur Titulus unà cum initio, vel numero Capituli, absque alio signo addito (nisi fortè addatur *ly Extrà*, vel quod idem est, *ly X.*) tunc signum est, citationem illam fieri ex quinque Libris Decretalium. Quando verò præter Titulum, ac initium Capituli, vel hujus numerum, apponitur aliud quidpiam, utputà *ly in 6.* vel *ly Clem.* aut *ly extravag. Joann. 22.* vel absolute *extravag.* tunc citatio illa quærenda erit, juxta diversitatem appositi signi, vel in *Sexto Decretalium*, vel in *Clementinis*, vel in *Extravagantibus Joannis XXII.* vel in *Extravagantibus Communibus*.

Quòd si igitur ex præmissis dignoscatur Pars illa Juris Canonici, aut Civilis, in qua Capitulum, seu Lex quæ sita continetur: tunc ulterius ad reperiendum determinatum locum, ubi habe-

Regula ge
neralis ad
discernend
as citatio
nes juris
Civilis :

Et Juris Ca
nonici.

Modus rea
perendi ci
tationes in Ju
re.

habetur, juvat querere initium ejus in Indice Capitulorum, sive Legum, qui cuilibet Parti Juris, vel generatim omnibus (juxta diversitatem Editionum) præfigi solet : atque appositus paginæ, vel alius competens numerus, dabit locum quæsti Capituli, sive Legis. Sic quæsiturus *c. In Lateranensi, de Præbendis* cum istud ex dictis intelligas reperiri in quinque Libris Decretalium, vide in Indice Capitulorum dictis quinque Libris Decretalium præfixo : & habebis annotatum numerum paginæ, in quo Capitulum illud existit. Quòd si verò non habeatur appositus numerus paginæ (prout in nonnullis Editionibus contingit) illud quære in Indice Titulorum : sicque reperies, Titulum *De Præbendis* esse Titulum V. Libri III. Decretalium : quem per singula Capitulorum initia transcurrens, reperies, dictum *c. In Lateranensi*, esse 31. Capitulum illius Tituli : & sic loquendo de alijs, prout amplius ipsa praxis docebit.

F I N I S.

IN-